HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
370-26

meddelad i Stockholm den 20 november 2026

KLAGANDE
AA

MOTPART
Malmö kommun
205 80 Malmö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Kammarrätten i Göteborgs dom den 8 december 2025 i mål nr 1744-25

SAKEN
Färdtjänst

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden.

Besöksadress
Birger Jarls torg 13
Telefon
08-561 676 00

Öppettider
måndag–fredag
09:00–12:00
13:00–16:00

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

E-post
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
Webbplats
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

BAKGRUND

1. Ett beslut från en förvaltningsmyndighet som till sin karaktär är gynnande för den enskilde, t.ex. ett beslut att bevilja ett tillstånd som den enskilde har ansökt om, får ändras till den enskildes nackdel bara i vissa i lagstiftningen angivna fall. Ett sådant fall är om tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart.

2. AA har beviljats tillstånd till färdtjänst med specialfordon. I mars 2024 beslutade Malmö kommun om ett stopp för verkställande av hans färdtjänstresor med specialfordon med hänvisning till att resorna bedömdes medföra risk för chaufförers och resenärs säkerhet. I beslutet angavs följande.

3. I Malmö kommun utförs färdtjänstresor för den som behöver sitta kvar i sin rullstol under resan med specialfordon som har en ramplift. Den totala vikten för AA och hans rullstol innebär att han inte kan rullas upp på ett säkert vis på rampliften samt hissas upp för att rullas in i fordonet. Fordonets ramp riskerar att gå sönder vid för stor belastning, vilket kan leda till att AA och personal skadas. Beslutet kommer att omprövas när AA visar att de uppgifter som ligger till grund för beslutet inte längre är aktuella.

4. AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Malmö som avslog överklagandet. Domstolen bedömde att det hade funnits sådana risker för skador på människor och egendom som innebar att kommunen hade grund för att besluta om stopp för verkställande av färdtjänstresor med specialfordon för AA.

5. Kammarrätten i Göteborg, som ansåg att det saknades anledning att ifrågasätta bedömningen att de specialfordon som används inte har tillräcklig kapacitet att på ett säkert sätt transportera AA in i och ut ur fordonet, avslog hans överklagande dit.

YRKANDEN M.M.

6. *AA* yrkar att det överklagade beslutet ska upphävas.

7. *Malmö kommun* anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i Högsta förvaltningsdomstolen

8. Frågan gäller förutsättningarna för att ett beslut som till sin karaktär är gynnande ska få ändras till den enskildes nackdel med hänvisning till tvingande säkerhetsskäl.

Dok.Id 355243

Rättslig reglering m.m.

Färdtjänst

9. Enligt 3 § lagen (1997:736) om färdtjänst ansvarar varje kommun, såvitt gäller kommuninvånarna, för att färdtjänst av god kvalitet anordnas.

10. Av 7 § första stycket framgår att tillstånd till färdtjänst ska meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

11. I 9 § anges att tillstånd till färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare och i skälig omfattning får förenas med föreskrifter om bl.a. vilket färdsätt som får användas. Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor.

12. Enligt 12 § får en tillståndsgivare återkalla ett tillstånd att anlita färdtjänst, om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns eller om tillståndshavaren har gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser. Vidare får föreskrifter och villkor ändras, om ändrade förhållanden föranleder det.

Förvaltningslagen

13. Bestämmelser om ändring av beslut finns även i förvaltningslagen (2017:900). Enligt 37 § första stycket får en myndighet ändra ett beslut som den har meddelat som första instans om den anser att beslutet är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning. Ett beslut som till sin karaktär är gynnande för någon enskild part får dock enligt andra stycket ändras till den enskildes nackdel bara i vissa angivna fall, bl.a. om tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart (punkt 2).

14. Enligt 41 § får ett beslut överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Utgångspunkter för prövningen

15. Kommunen har beslutat om ”ett stopp för verkställande av färdtjänstresor med specialfordon för AA”. I beslutet anges att det ska omprövas när de uppgifter som har legat till grund för beslutet inte längre är aktuella och att det ankommer på AA att visa att så är fallet.

16. I 12 § lagen om färdtjänst finns bestämmelser om när ett beslut om färdtjänst får återkallas eller ändras. Varken dessa bestämmelser eller några andra

Dok.Id 355243

bestämmelser i lagen om färdtjänst reglerar dock förutsättningarna för att fatta ett sådant beslut om verkställighetsstopp som nu är aktuellt.

17. Även om beslutet om verkställighetsstopp rent formellt inte utgör en återkallelse eller ändring av beslutet om färdtjänst, kan konstateras att beslutet innebär att AA i praktiken inte längre kan nyttja sitt tillstånd till färdtjänst med specialfordon. Beslutet får därmed anses ha påverkat hans situation på ett sådant sätt att han enligt 41 § förvaltningslagen har rätt att överklaga det.

18. Eftersom konsekvenserna av beslutet är att den beviljade färdtjänsten inte längre kan nyttjas hade kommunen rätt att fatta beslutet endast om förutsättningarna i 37 § andra stycket förvaltningslagen om ändring av till sin karaktär gynnande beslut var uppfyllda. Den bestämmelse som skulle kunna aktualiseras är den i andra punkten om att tvingande säkerhetsskäl kräver att ett beslut ändras omedelbart.

Ändring av gynnande beslut på grund av tvingande säkerhetsskäl

19. Det som är kännetecknande för ett till sin karaktär gynnande beslut är att det i grunden ger den enskilde rätt till en förmån, t.ex. ett beslut att bevilja ett sökt tillstånd. För att värna den enskildes trygghet och säkerställa dennes berättigade intresse av förutsebarhet får ett gynnande beslut som huvudregel inte ändras på ett sätt som innebär att den enskilde missgynnas genom ändringen.

20. Bestämmelsen i 37 § andra stycket 2 förvaltningslagen om att ett gynnande beslut får ändras om tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart är ett undantag från huvudregeln. I förarbetena nämns hänsyn till människors eller djurs liv och hälsa, liksom omsorg om egendom, som exempel på omständigheter som kan motivera en tillämpning av bestämmelsen. Det anges också att en tänkbar situation då bestämmelsen kan aktualiseras är om allvarliga störningar i form av bränder eller explosioner skulle uppkomma om beslutet inte ändras (prop. 2016/17:180 s. 232).

21. Av de angivna exemplen framgår att det kan bli aktuellt att tillämpa bestämmelsen när det finns en risk för mera allvarliga skadeverkningar avseende betydelsefulla allmänna eller enskilda intressen. Att det intresse som motiverar en tillämpning av bestämmelsen måste ha viss tyngd följer även av kravet att skälen för en ändring av det gynnande beslutet ska vara av tvingande karaktär.

22. Vidare framgår det av bestämmelsen att dessa säkerhetsskäl ska vara sådana att de kräver en omedelbar ändring av det aktuella beslutet. Sådana fall där det visserligen är nödvändigt att ett beslut ändras men detta gäller på lång sikt

Dok.Id 355243

omfattas således inte av undantaget (a. prop. s. 232). Situationen måste alltså vara av mer akut slag.

23. Bedömningen av om det finns tvingande säkerhetsskäl för att ändra ett gynnande beslut måste även anses innefatta en prövning av om åtgärden är nödvändig för att undanröja risken för allvarliga skadeverkningar. Detta innefattar en bedömning av om syftet med åtgärden kan uppnås på annat sätt. Det betyder också att åtgärden inte får innebära mer långtgående begränsningar av det gynnande beslutet än vad som är motiverat för att eliminera riskerna för skada.

Bedömningen i detta fall

24. Kommunen har använt specialfordon med ramplift för att verkställa den beviljade färdtjänsten. De konsekvenser som en överbelastning av liften kan få, främst i form av fall- och klämskador, utgör enligt Högsta förvaltningsdomstolen i sig exempel på sådana allvarliga skadeverkningar som avses i 37 § andra stycket 2 förvaltningslagen.

25. Av utredningen framgår vidare att risken för sådana skador i det aktuella fallet inte har varit avlägsen utan framstår som överhängande, dvs. att situationen har varit av mer akut slag.

26. Frågan är då om ett verkställighetsstopp utan tidsbegränsning avseende AAs färdtjänsttillstånd var nödvändigt för att undanröja risken för skador.

27. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att det av det överklagade beslutet inte framgår om kommunen har övervägt alternativa anpassningar eller lösningar och vilka dessa i så fall är. Genom att i beslutet ange att det ankommer på AA att visa att maxvikten för det aktuella fordonet inte överskrids, har kommunen i stället lagt ansvaret för att lösa situationen på honom.

28. Mot bakgrund av att kommunen inte har utrett och prövat om den identifierade risken för allvarliga skador på människor och egendom kan undanröjas på ett mindre ingripande sätt än genom ett verkställighetstopp tills vidare av AAs tillstånd till färdtjänst med specialfordon, anser Högsta förvaltningsdomstolen att kommunen inte har visat att det förelåg sådana tvingande säkerhetsskäl som krävs för att beslutet skulle få fattas.

Dok.Id 355243

29. Kommunen har därmed inte haft fog för sitt beslut. Överklagandet ska därför bifallas och underinstansernas avgöranden upphävas.

_____ _____

_____ _____

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Linda Haggren, Kristina Ståhl, Ulrik von Essen, Marie Jönsson och Mathias Säfsten.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Tove Weiner.

Dok.Id 355243